

Bruk av varslings- og lokaliseringsteknologi Endring i lovverket fra 1.9.2025

ADVOKAT BJØRNNES
Advokat Kurt O. Bjørnnes MNA
kurt@bjornnes.com
916 45 130

1

Innledning og oversikt

- Helsehjelp til personer over 18 år som mangler samtykkekompetanse (beslutningskompetanse)
➡ **Pasient- og brukerrettighetsloven § 4-6**
- Helsehjelp til personer over 16 år som mangler samtykkekompetanse (beslutningskompetanse) og som motsetter seg helsehjelpen
➡ **Pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4A**
- Tvangstiltak overfor rusmiddelavhengige
➡ **Helse- og omsorgstjenesteloven kapittel 10**
- Tvangstiltak overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming
➡ **Helse- og omsorgstjenesteloven kapittel 9**

2

• Pasient- og brukerrettighetsloven § 4-6a: Bruk av varslings- og lokaliseringsteknologi

Helse- og omsorgstjenesten kan **treffe vedtak** om bruk av tekniske innretninger for varsling og lokalisering som ledd i helse- og omsorgstjenester til **pasient eller bruker over 18 år som ikke har samtykkekompetanse**. Bruk av medisinsk teknisk utstyr for varsling reguleres av § 4-6. Reglene i § 4-1 til § 4-3 gjelder tilsvarende for vurdering av samtykkekompetansen til bruker.

Tiltaket må være nødvendig for å hindre eller begrense risiko for skade på pasienten eller brukeren og **skal være i pasientens eller brukerens interesse**. Det skal blant annet legges vekt på om tiltaket står i rimelig forhold til den aktuelle risikoen, om tiltaket fremstår som det minst inngripende alternativet, og om det er sannsynlig at pasienten eller brukeren ville ha gitt tillatelse til tiltaket. Der det er mulig, skal det innhentes informasjon fra pasientens eller brukerens nærmeste pårørende om hva pasienten eller brukeren ville ha ønsket.

Denne bestemmelsen kommer **ikke** til anvendelse dersom pasienten eller brukeren **motsetter seg tiltaket**.

3

Formålet med 4-6a

- Understøtte et mest mulig selvstendig , trygt og verdig liv for personer med kognitiv svikt som er avhengige av helse- og omsorgstjenester
- Det er ikke meningen å påtvinge velferdsteknologi uten at dette fremstår som et gode for pasient eller bruker

4

Hva er varslings- og velferdsteknologi?

- Teknologi for å varsle om endringer i situasjon eller behov; eksempelvis bevegelsesalarmer
- Teknologi som kan opplyse om geografisk posisjon; eksempelvis GPS
- Bestemmelsen er teknologinøytral og arenanøytral
- Kontinuerlig observasjon eller overvåking med lyd eller bilde er ikke tillatt

5

Hva er nytt fra 1.9.2025?

- Fra 1.9.2025 vil § 4-6a også gjelde for bruk av varslings- og lokaliseringsteknologi overfor personer med diagnosen psykisk utviklingshemming, se helse- og omsorgstjenesteloven § 9-2
- Personer med psykisk utviklingshemming kan samtykke til bruk av varslings- og lokaliseringsteknologi hvis de har samtykkekompetanse (beslutningskompetanse) i spørsmålet
- Etter § 4-6a vil varslings- og lokaliseringstiltak også kunne benyttes overfor personer over 18 år med diagnosen psykisk utviklingshemming , men som ikke har beslutningskompetanse

6

Hva innebærer endringen?

- Det skal ifølge forarbeidene fattes et enkeltvedtak etter pasient- og brukerrettighetsloven § 2-7 andre ledd hvis tiltaket forventes å vare lenger enn 2 uker, jf. Prop. 90 L (2012-2013) punkt 7.2.3.5.
- Etter pasient- og brukerrettighetsloven § 4-6a tredje ledd er det en absolutt forutsetning at personen ikke motsetter seg tiltaket

7

Hva innebærer endringen, forts?

- For bruk av slike tiltak overfor personer med utviklingshemming som ikke har fylt 18 år eller som motsetter seg slike tiltak, må det fattes ordinært vedtak om bruk av tvang og makt etter reglene i helse- og omsorgstjenesteloven kapittel 9, jf. Prop. 31 L (2024-2025) side 82:

«Departementet foreslår ingen endringer i adgangen til å bruke inngripende varslingssystemer med tekniske innretninger som personer med 'psykisk utviklingshemning' motsetter seg. Disse situasjonene vil dermed fortsatt være regulert i helse- og omsorgstjenesteloven kapittel 9 og pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4 A alt etter hvilken type hjelp teknologien brukes i forbindelse med.»

8

Nasjonal veileder om prioriteringer i kommunale helse- og omsorgstjenester

Publisert 10.4.2025

ADVOKAT BJØRNNES
Advokat Kurt O. Bjørnnes MNA
kurt@bjornnes.com
916 45 130

9

Om nasjonale veiledere generelt

- En nasjonal veileder er et dokument utarbeidet av nasjonale myndigheter, for eksempel Helsedirektoratet. Formålet er å gi faglige anbefalinger, råd og eksempler på god praksis innen et bestemt område
- En nasjonal veileder er ikke juridisk bindende for kommunene slik lover og forskrifter er. En veileder gir anbefalinger om hvordan kommuner kan oppfylle sine lovpålagte oppgaver
- Kommunene bør likevel bruke en veileder aktivt som støtte i arbeidet med å sikre faglig forsvarlighet og god praksis. Eventuelle avvik fra veiledning må være godt begrunnet og dokumentert

10

Veilederen om prioriteringer i den kommunale helse- og omsorgstjenesten

- Viktig:
 - Ment å fungere som en prosessveileder
 - Gir anbefalinger til prosesser for beslutninger om prioriteringer, men ikke til hva som skal prioriteres
- Prioritering:
 - Å sette noe fremfor noe annet
 - I helse- og omsorgstjenesten må det prioriteres fordi mulighetene og ønskene overstiger ressursene som er tilgjengelige

11

Veilederen om prioriteringer i den kommunale helse- og omsorgstjenesten, forts.

- Når det prioriteres:
 - Kravene til forsvarlige og nødvendige tjenester må iakttas; befolkningen har et rettskrav på nødvendig hjelp med en forsvarlig standard, basert på en individuell helse- og omsorgsfaglig vurdering av behov
 - Den enkeltes behov må imidlertid veies opp mot fellesskapets behov og kommunens ressurser, men det eksisterer en minstestandard uavhengig av kommunens økonomi

12

Veilederen om prioriteringer i den kommunale helse- og omsorgstjenesten, forts.

- Målgrupper for veilederen:
 - Kommunale ledere med ansvar for kommunale helse- og omsorgstjenester
 - Saksbehandlere og personell i tjenestene
 - Personer som ber om tjenester og deres pårørende
 - Befolkningen ellers
- Prioriteringer i kommunale helse- og omsorgstjenester kan ikke skje isolert, men som en del av kommunens sammensatte og totale ansvar

13

Veilederen om prioriteringer i den kommunale helse- og omsorgstjenesten, forts.

- Veilederen gjelder for prioritering av kommunale tiltak og tjenester etter helse- og omsorgstjenesteloven § 3-1 flg. og sørge-for-ansvaret og tjenester til pårørende etter lovens § 3-6
- Den omfatter beslutninger som tas på politisk, administrativt og klinisk nivå

14

Veilederen om prioriteringer i den kommunale helse- og omsorgstjenesten, forts.

- Prioriteringskriterier i veilederen (side 6):
 - Nyttekriteriet
 - Ressurskriteriet
 - Alvorlighetskriteriet
- Normeringsgrader i veilederen (side 7):
 - «Skal»
 - «Bør» eller «anbefaler»
 - «Kan» eller «foreslår»

15

Kommunens ledelse, veilederen fra side 11

- Anbefaling:
 - Kommunens ledelse bør legge en samlet vurdering av nytte, ressurs og alvorlighet til grunn for prioriteringer i helse- og omsorgstjenesten
 - Kommunens ledelse bør bruke styringsinformasjon i arbeidet med prioriteringer
 - Kommunens ledelse bør legge til rette for gode prioriteringsprosesser

16

Saksbehandlere og helsepersonellet, veilederen fra side 23

- Anbefaling:
 - Saksbehandlere kan inkludere nytte, ressurs og alvorlighet i vurderingen av behov for tjenester
 - Helsepersonellet kan inkludere nytte, ressurs og alvorlighet i sitt faglige skjønn når de gjør prioriteringer

17
